
This is the **published version** of the bachelor thesis:

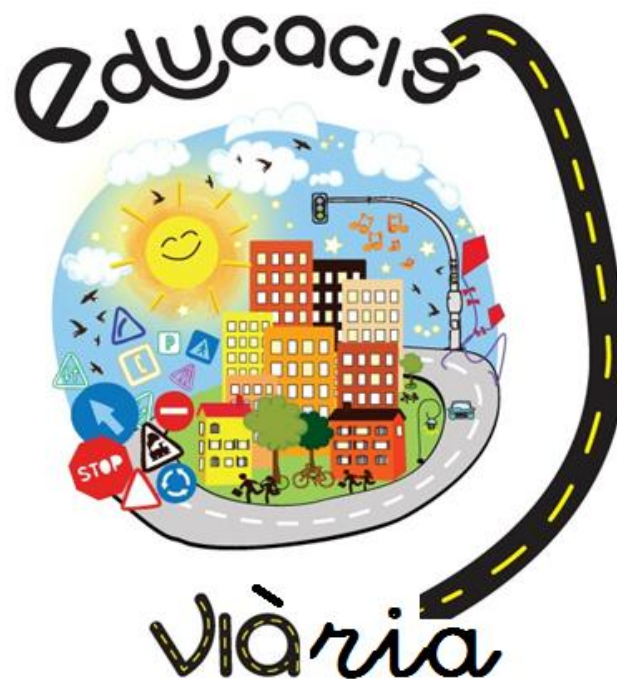
Tesoro Jiménez, Estefania; Rodríguez Parrón, Montserrat, dir. Importància de l'educació viària a l'etapa d'educació infantil : canvi d'actituds i valors per aconseguir la mobilitat segura dels infants. 2015. 29 pag. (847 Grau en Educació infantil)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/137937>

under the terms of the  license

IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ VIÀRIA A L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL.

Canvi d'actituds i valors per aconseguir la mobilitat segura dels infants.



Autora: Estefania Tesoro Jiménez

Tutora: Montserrat Rodríguez Parrón

Departament de pedagogia aplicada (MIDE)

Titulació: Grau en Educació Infantil

Facultat de Ciències de l'Educació

Any acadèmic 2014/2015

ÍNDEX	Pàg.
Resum/ Resumen/ Abstract	3
1. Introducció i definició del projecte	4
2. Marc teòric	6
2.1 El concepte d'Educació viària.....	6
2.2 Evolució de l'Educació Viària a la societat i en els centres educatius.....	6
2.3 Influència del desenvolupament evolutiu en el comportament viari.....	9
2.4 Educació Viària a l'etapa d'infantil.....	9
3. Proposta d' intervenció	11
3.1. Metodologia.....	11
3.2. Objectius Generals i Específics.....	13
3.3. Activitats i Recursos (Materials, Humans, ...).....	14
3.4. Cronograma.....	19
3.5. Disseny de l'avaluació.....	20
3.6. Autoavaluació.....	23
4. Aplicació i conclusions sobre la proposta d'intervenció	25
5. Consideracions finals	26
6. Referències Bibliogràfiques	27
7.1. Llibres i revistes.....	27
7.2. Llistat de publicacions.....	27
7.3. Enllaços.....	28
7.4. Vídeos.....	28
ANNEX	29
➤ Annex 1	
➤ Annex 2	
➤ Annex 3	
➤ Annex 4	
➤ Annex 5	
➤ Annex 6	
➤ Annex 7	
➤ Annex 8	

RESUM DEL PROJECTE

Català

Aquest treball té per objectiu reconèixer la importància de l'educació viària a Infantil; es contextualitza enfocant-la des d'una mirada integradora i globalitzadora a les diferents àrees del Currículum d'aquesta etapa. És fonamental que els nens i nenes adquireixin des de petits hàbits i comportaments adequats respecte a l'Educació viària per garantir la seguretat d'ells i de totes les persones que es troben a la via pública, i també per prevenir al màxim els accidents. Només essent conscients dels perills i riscos de la circulació i de les conseqüències que pot tenir el fet de no respectar les normes viàries des del paper de vianant, conductor, passatger, etc. podran adquirir bons hàbits i actuar correctament.

Tot i la rellevància d'aquest tema, la realitat és que a les escoles no es treballa o es fa d'una forma molt superficial. Això ens porta a voler implantar l'educació viària a totes les etapes, començant pels més petits, promovent-la i convertint-la en un dels objectius i continguts fonamentals a treballar pels docents.

Paraules clau: Educació viària; Infantil; garantir la seguretat; prevenir els accidents, adquirir bons hàbits.

Castellà

Este trabajo tiene por objetivo reconocer la importancia de la educación vial en Infantil; se contextualiza enfocándola desde una mirada integradora y globalizadora en las diferentes áreas del Currículum de esta etapa. Es fundamental que los niños y niñas adquieran desde pequeños hábitos y comportamientos adecuados respecto a la Educación vial para garantizar la seguridad de ellos y de todas las personas que se encuentran en la vía pública, y también para prevenir al máximo los accidentes. Sólo siendo conscientes de los peligros y riesgos de la circulación y de las consecuencias que puede tener el hecho de no respetar las normas viarias desde el papel de peatón, conductor, pasajero, etc. podrán adquirir buenos hábitos y actuar correctamente.

Todo y la relevancia de este tema, la realidad es que en las escuelas no se trabaja o se hace de una forma muy superficial. Esto nos lleva a querer implantar la educación vial en todas las etapas, empezando por los más pequeños, promoviéndola y convirtiéndola en uno de los objetivos y contenidos fundamentales a trabajar por los docentes.

Palabras clave: Educación vial; Infantil; garantizar la seguridad; prevenir los accidentes, adquirir buenos hábitos.

Anglès

This work aims to recognize the importance of driver education on children; it contextualizes focusing on the road from an integrative perspective and global education in different areas of the Curriculum of this stage. It is essential that children acquire from small habits and behaviors appropriate regarding the driver education to ensure the safety of them and all the people who are in public, and also to prevent possible accidents. Just being aware of the dangers and risks of circulation and the consequences which can have the fact of not respecting road rules from the role of pedestrian, driver, passenger, etc. can acquire good habits and do the right thing.

Everything and the relevance of this topic, the reality is that schools not working or is made in a very superficial way. This brings us to want to introduce driver education at all stages, starting with the youngest, promoting it and turning it into one of the objectives and fundamental content to work for teachers.

Key words: driver education; Child; ensure safety; prevent accidents, to acquire good habits.

1. INTRODUCCIÓ I DEFINICIÓ DEL PROJECTE

Encara avui dia, la societat creu que l'atzar és un dels factors determinants en els accidents a la via pública, quantes vegades hem escoltat allò de "ha passat perquè li havia de passar". Aquest pensament, en termes de seguretat viària, l'únic que fa és dificultar el treball preventiu i es converteix en un obstacle per valorar l'Educació Viària com una eina eficaç de prevenció d'accidents de circulació i també a l'hora de lluitar contra les xifres de víctimes que cada dia, setmana, mes o any deixa la carretera. Les creences que afavoreixen la implantació de l'educació viària i que cal entendre per evitar accidents són: gairebé tots són evitables, es poden controlar a través d'un procés educacional i són una conseqüència per l'actitud i aptitud dels usuaris (Vallecillos, 2014).

Segons la Fundació Mapfre *"Els accidents són la primera causa de mort en el grup de població d'1 a 14 anys i està comprovat que, una bona informació, conscienciació i amb la utilització dels sistemes de seguretat infantil, aquesta xifra podria reduir-se considerablement"* (Fundació Mapfre, 2009, p.3). Seguint l'Organització Mundial de la Salut, els dos problemes més greus de salut pública d'aquí a 20 anys seran les malalties mentals i els accidents de trànsit (inclosos als infants). En els països de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics) el 41% de les víctimes mortals entre nens i nenes de menys de 14 anys són els accidents de circulació. En dos de cada tres casos, els infants eren ciclistes o vianants i en el tercer, passatgers d'automòbils.

Entenem llavors, que a tots els individus d'aquesta societat actual, complexa i en canvi continu, és necessari transmetre hàbits i valors que contribueixin a desenvolupar en ells una consciència cívica i ciutadana. Per tant, conscients del problema que avui dia presenta el fenomen circulatori, l'Educació Viària es constitueix com un objectiu social i una necessitat ciutadana, que ha d'estar present en els coneixements i sabers pràctics dels alumnes.

Es fa necessari, per tant, per a l'educació integral de les persones una Educació Viària, juntament amb l'educació i promoció de la salut en un context d'educació en valors. Els comportaments viaris han d'incloure's entre els continguts elementals per aconseguir una educació ciutadana integradora de tots els principis que fomentin la convivència, la tolerància, la solidaritat, el respecte, la responsabilitat i, en definitiva, una manera d'afavorir les relacions humanes en les vies públiques. Es tractaria per tant de fomentar la sensibilitat social davant un problema que ens concerneix a tots i en el qual tots estem obligats a col·laborar com a membres actius de la nostra societat.

Per això, es rellevant preguntar-nos sobre les possibilitats de l'Educació Viària i la funció de les escoles i els docents sobre el tema. Podem implicar-nos i implicar a les noves generacions en un canvi d'actitud a l'hora de transitar per la via pública? Correspon a l'escola obrir un espai de reflexió entorn l'Educació Viària? Sostenim que les escoles tenen responsabilitat a l'educació dels alumnes, per tant la resposta seria afirmativa. Escoles i docents estan en condicions de realitzar una important aportació a la societat, complementària a la realitzada per altres institucions i mitjans (família, organitzacions civils, promoció de la salut, els mitjans massius de comunicació, etc.) obrint múltiples espais i propostes per a l'educació viària de les seves alumnes

Per tant, és important que des de l'escola s'actui en conseqüència, i s'intenti prevenir situacions de risc, a través de l'Educació Viària. Per això, els adults hem de començar essent un bon model. Els infants aprenen per imitació, així, el bon ús per part dels adults de les vies públiques serà el millor exemple a seguir per ells. D'aquesta manera, a més d'ensenyar conductes adequades, contribuïm a evitar accidents innecessaris.

En aquesta transmissió als infants de bones conductes i hàbits d'Educació Viària, cal fer incís en les diverses situacions on ells poden ser i seran, a mesura que es facin grans, protagonistes, és a dir, com a vianant, conductor de bicicleta i passatger.

- Com a vianant hem d'ensenyar a anar sempre de la mà quan són petits, a respectar els senyals de trànsit, els semàfors i els passos de zebra.
- Com a conductors de bicicleta, ha edats primerenques els infants ja comencen a circular en bici acompanyats dels seus progenitors. Per aquest motiu, cal transmetre la importància de portar casc i roba visible, sobretot a la nit. Com també ensenyar-los a circular pel voral o el carril bici, fer les maniobres amb la seguretat de què no existeix cap perill i respectar les normés de trànsit.
- Com a passatgers és essencial que entenguin la importància d'anar correctament asseguts a la cadireta al seient del darrere i portar sempre el cinturó de seguretat.

Essent conscients del paper que ha d'exercir l'escola, com a espai educatiu, i també la família, en la formació de l'alumnat respecte a l'Educació Viària per assegurar que els ciutadans assumeixen comportaments claus enfront de la salut i la seguretat viària dins dels seus hàbits quotidians de vida, considerem bàsic:

- Desenvolupar la capacitat d'interpretar la informació educativa relativa a l'Educació Viària.
- Assumir responsabilitats pròpies en relació amb la seguretat viària.
- Reconèixer la contribució de l'Educació Viària en l'alumnat com a ciutadans membres d'una societat en evolució continua.

El present Treball de Final de Grau està orientat al context educatiu corresponent a l'Educació Infantil, més concretament al segon cicle (3-6 anys). Com ja hem comentat anteriorment, l'objectiu principal és demostrar la importància de l'Educació Viària, conscienciant al professorat perquè sigui un tema fonamental dins el currículum, així com transversal al llarg de tota l'etapa educativa.

Amb la finalitat de facilitar la comprensió i posar en situació als lectors, s'exposarà breument l'estructura formal del treball. Aquesta justificació estableix una explicació prèvia a la fonamentació i uns criteris orientatius que identifiquen el caràcter propi del projecte. El marc teòric recull i sintetitza en diversos punts organitzatius el cos de fonamentació del treball; exposa idees, teories, autors i informació rellevant sobre l'Educació Viària i la seva presència i importància en el context educatiu actual.

Seguidament, amb la intenció d'establir un fil conductor entre la base teòrica i les reflexions finals, s'exposa el disseny d'una proposta didàctica, que inclourà l'avaluació general de l'alumnat i la pràctica docent a través d'una taula composta per una sèrie d'ítems valoratius. Per concloure, unes conclusions i reflexions generals abordant tot allò tractat i establint una relació de coherència entre la teoria presentada i la pràctica concretant els possibles resultats de les activitats plantejades.

2. MARC TEÒRIC

2.1 El concepte d'Educació viària

L'Educació Viària, segons Vallecillos (2014), persegueix la formació del comportament ciutadà de vianants, conductors i viatgers. És una educació que pretén ensenyar a utilitzar, acceptar i comprendre les normes, també a comportar-se amb seguretat respectant sempre a la resta de persones que formen part de la nostra societat i l'entorn, fomentant el civisme i la conscienciació vers el perill. Ha de ser utilitzada per respondre a les exigències socials de fomentar actituds i conscienciar positivament als ciutadans, convertint-los en responsables de la convivència i l'ús de les vies públiques, així com, garantir actituds i conductes que serveixin per minimitzar les conseqüències negatives. Per tant, *"l'Educació Viària és la que ens ensenya una sèrie d'hàbits i pràctiques per a la protecció de tots els usuaris de la via pública"* (Vallecillos, 2014, p.15).

Per tot això, l'Educació Viària és fonamental per a la bona i òptima educació d'una persona, però la realitat és que ha estat i continua estant molt oblidada al sistema educatiu espanyol. Les normes legals nacionals incideixen en el caràcter transversal de l'educació en valors i dintre dels objectius recull fomentar l'Educació Viària i actituds de respecte que incideixin en la prevenció d'accidents de trànsit, així com, consolidar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la seguretat viària.

Segons les Bases teòriques de la Direcció General de Trànsit (2010), una anàlisi de les estadístiques sobre accidents relacionats amb el trànsit en els països de la comunitat europea posa de manifest, que un dels principals grups de risc el constitueixen els nens i joves entre 5 i 17 anys. Les mateixes dades demostren que el percentatge més gran d'accidents els pateixen quan fan ús de la via pública com a vianants, augmentant a partir dels 15 anys, quan es converteixen en conductors de bicicleta i ciclomotor.

Per tant, l'Educació Viària ha de ser un procés continu que englobi a totes les edats i els seus objectius específics han de variar en funció de les característiques de cada edat. Basant-nos en Vallecillos (2014), educant o ensenyant des d'edats primerenques s'aconsegueix amb més facilitats bons hàbits i conductes, ja que a edats més avançades la pressió social fa que algunes conductes siguin més resistents al canvi. L'objectiu general és crear canvis d'actituds modificant idees, emocions i comportaments per reduir riscos.

2.2 Evolució de l'Educació Viària a la societat i en els centres educatius

La societat s'ha vist obligada a regular el comportament de les persones mitjançant lleis i codis, el coneixement dels quals és necessari per garantir la convivència. La incorporació de l'Educació Viària en la legislació, és demandada per la societat, com a element bàsic per abordar la problemàtica dels accidents de trànsit i les seves seqüeles. L'objectiu principal seria oferir una política duradora a l'educació (Werle; Soares, 2008).

En una societat democràtica és una obligació de les institucions escolars capacitar als futurs ciutadans per poder participar activament en la societat civil i política, la qual cosa implica conrear aquells valors necessaris per al desenvolupament personal i la integració social (Herrero 2011). És a través de l'educació que s'assimilen, aprenen i generen coneixements, normes de conducta, maneres de ser i formes de veure el món. L'educant es fa capaç d'adquirir un pensament crític. Els resultats d'aquest procés són una sèrie d'habilitats, coneixements, actituds i valors adquirits, desenvolupant facultats intel·lectuals, emocionals, culturals, físiques i morals que produeixen canvis. Això dóna origen a un pensament propi que facilita el raonament amb una sèrie d'idees que creen la personalitat característica de cada subjecte, expressada en el seu comportament.

“Cada persona, al mateix temps que va construint la seva personalitat moral, coparticipa de la construcció moral de l'entorn i, per això, la integració de la dimensió individual i social de l'educació ha d'enquadrar-se en el marc d'un model ètic que contribueixi a preservar a l'individu, a la humanitat i als altres éssers vius. Si hi ha algun tema que hagi d'abordar-se primerenca i sistemàticament des de la construcció de la personalitat moral i des de l'objectiu d'una seguretat viària sostenible, és el de l'educació viària”. (Jiménez, 2010b, p.16).

El Codi de la Circulació de l'any 1934 prescrivia l'obligatorietat d'impartir ensenyaments sobre normes de circulació i consells de prudència pels centres escolars. Més tard, a partir de 1961 se succeeixen una sèrie de disposicions relatives a l'obligatorietat de l'Educació Viària als programes escolars.

Basant-nos en les Bases teòriques sobre Educació Viària de la Direcció General de Trànsit (2010), el 1963 i 1971, el Consell d'Europa i la Conferència Europea de Ministres de Transport a les conferències de París i Viena, mostren la seva preocupació per l'augment dels accidents de trànsit i determinen els objectius d'Educació Viària que serviran de base per desenvolupar programes de Seguretat Viària:

- Vetllar per la pròpia seguretat i comportament de forma responsable, tenint en compte a la resta d'usuaris.
- Preparar als futurs conductors de bicicletes, ciclomotors i cotxes.
- Informar-se i utilitzar els mitjans per millorar la seguretat del sistema actual.
- Respectar totes les normes de circulació, inclús les que no són regles de seguretat en sentit estricte.

També, l'any 1970 es promulga la Llei General d'Educació, la qual cosa va suposar un important canvi en la incorporació de continguts, propostes metodològiques i desenvolupament a l'aula. L'any 1973 la Direcció general d'Ordenació Educativa aprova les Orientacions Pedagògiques per al desenvolupament de l'Educació Viària en els Cicles Inicial, Mitjà i Superior de la I.G.B, la qual cosa suposa un clar canvi.

En 1980 se celebra a Estrasburg una conferència a la qual es va considerar que “L'educació Viària ha d'orientar-se cap als dominis següents: D'una part, les Matèries Tècniques i les Ciències Naturals, d'altra banda l'Ètica i les Ciències Socials i, per fi, l'Educació Física. Els continguts d'aquesta educació han d'estar integrats als programes d'aquestes matèries, amb la finalitat que els escolars adquireixin l'experiència tècnica apropiada, prenguin consciència de la seva responsabilitat en la vida social i puguin contribuir d'una forma activa en la millora de les condicions de la circulació”. A partir d'això es va decidir:

- Analitzar la situació i els resultats de la formació dels infants i adolescents en els diversos països en l'àmbit de la Seguretat Viària.
- Estudiar aquelles accions i mesures per a sensibilitzar els infants i adolescents sobre els riscos de la circulació i preparar-los perquè facin front a les responsabilitats que tenen com a vianants o com a futurs conductors, es tracta de buscar solucions per a donar-los coneixements de les regles de circulació, però també de formar i crear actituds positives cap al fenomen del trànsit.

És a partir d'aquest moment, quan els programes de Seguretat Viària adquireixen una doble dimensió. En efecte, l'Educació Viària constitueix al mateix temps un problema d'educació general social i humana i també un problema d'ensenyança de determinats comportaments i regles. Com a exemple, el Ministeri d'Educació i Ciència (1981) publica al Document de suport per l'Educació Viària a Preescolar i E.G.B:

“L'evidència que el comportament social de l'individu ha de ser format i adequat de manera que aquell adquireixi verdaderament naturalesa de ciutadà, posa immediatament de manifest la necessitat i conveniència que l'educació i formació d'aquest comportament sigui iniciada en l'escola. Un adequat comportament viari, és un correcte ús de les vies públiques, és una parcel·la més del comportament ciutadà, que exigeix la seva corresponent forma educativa. D'aquí l'òbvia justificació d'integrar li Educació Viària en el marc general de l'educació cívica”.

Per tant, en els anys 1980 i 1981, amb la publicació dels Programes Renovats per a Preescolar i E.G.B., s'aconsegueix la incorporació definitiva de l'Educació Viària al Sistema Educatiu quedant integrada en els cursos de Preescolar i Cicle Inicial a l'àrea d'experiències; en els cursos 3º, 4º i 5º a l'àrea de Ciències Socials; i en el Cicle Superior en la subàrea d'Educació Ètica i Cívica.

En 1990 s'aprova la Llei Orgànica d'Ordenació General del Sistema Educatiu (L.O.G.S.I.); això va suposar l'inici de la diferenciació en la pràctica educativa dels conceptes Educació i Formació Viària. Aquesta legislació no es va concretar en la pràctica educativa diària quedant reduïda a classes esporàdiques i en el compliment de la Llei, per part de les editorials de llibres de text.

L'any 2002 amb la introducció de la L.O.C.I, basada en principis de qualitat del sistema educatiu, s'accentua el tractament de l'Educació Viària com a eix transversal del currículum i es recullen en diferents objectius propis de les diverses etapes educatives, continguts relacionats amb l'Educació Viària.

L'Educació Viària escolar, partint d'allò que s'ha apuntat, té dos vessants:

- L'Educació Viària, en sentit estricte, s'ha denominat "Educació per a la Seguretat Viària".
- L'Educació Viària com a parcel·la de l'educació ciutadana.

Ambdós aspectes han de complementar-se per a evitar l'error d'entendre l'Educació Viària com a simple aprenentatge per l'alumne d'una sèrie de normes i senyals de circulació. A més, un fet tan important no ha de quedar-se només en l'esforç dels professors amb els seus alumnes, sinó que s'han d'implicar els pares, autoritats encarregades del desenvolupament de la infraestructura, agents de trànsit o qualsevol organització que realitzi activitats educatives.

L'evolució de l'Educació Viària dins les escoles, segons Oller (2005), ha estat la següent:

Anys 60	Anys 70	Anys 80	Anys 90
Deure i total responsabilitat de l'Educació Viària. Obligació d'ensenyar les normes de circulació.	Formava part del currículum escolar. Era un tema social. No només normativa sinó també drets i deures que s'havien de transformar en actituds i hàbits.	Les orientacions d'Educació Viària de les escoles estaven dirigides només cap a l'ensenyament normatiu però dins d'una dimensió formativa.	L'Educació Viària era un eix transversal. Apareixen les àrees curriculars (per treballar altres continguts necessaris per el seu valor formatiu).

I segons la Direcció General de Trànsit, l'evolució als centres educatius ha estat:

Situació de partida	Accions de projecte	RESULTATS
L'escola està al marge de les polítiques de ciutat.	L'escola col·labora amb l'ajuntament i assumeix un paper actiu en la millora del barri.	Es creen nexes de comunicació entre l'administració local i les escoles que afavoreixen futures col·laboracions.
Els problemes ambientals i de mobilitat segura preocupen i s'estudien mitjançant llibres, però resulta difícil posar en pràctica possibles solucions.	La mobilitat segura i sostenible és un tema que pot ser incorporat i treballat a l'aula. "L'educació viària és una educació en valors".	Els infants se senten actius i veuen relació directa entre el que viuen i el que estudien.

El CIDE (Centre de Recerca i Documentació Educativa) depenent del Ministeri d'Educació espanyol incideix en l'aspecte socialitzador de l'educació viària. "L'educació viària és imprescindible per aconseguir una educació ciutadana integradora de tots els principis que fomentin la convivència, la tolerància, la solidaritat, el respecte, la responsabilitat i que, en definitiva, sigui un llit que serveixi per afavorir les relacions humanes en la via pública"

(Ocio, 2010). De la mateixa manera posa l'accent en l'aspecte formador, fixant com a objectiu la formació de l'educant perquè sàpiga comportar-se de manera responsable en la via pública tant com a vianant, com quan utilitza la bicicleta, el ciclomotor o condueix automòbils. (Ocio, 2010). Aquesta visió ha evolucionat, avui dia l'educació viària s'inclou en nombroses disciplines com a recurs per pal·liar les problemàtiques socials, mediambientals, i econòmiques, entre unes altres, derivades dels accidents de trànsit. Als efectes ecològic-ambientals de la mobilitat cal sumar els socials, sense oblidar els econòmics produïts com a conseqüència dels dos anteriors (Murga, 2010). Igualment es ressalten una sèrie de condicions que hauria de reunir una educació de qualitat en el marc de l'educació viària. Alguns d'aquests requisits suposen l'ampliació de l'ensenyament a tots els subjectes, els continguts, la veracitat, utilitat i actualitat del que s'ensenya, l'adaptació als subjectes aprenents i l'ampliació de l'ensenyament a tota la vida i a totes les dimensions de la vida (Zabalda, 2010). A més, les normatives imposen una responsabilitat compartida entre les institucions i els agents educadors, junt atots i cadascun dels usuaris de les vies, que reclamen dissenys, actuacions i avaluacions compartides i solidaries a favor d'una mobilitat més fluida i més segura (Manso, 2010).

2.3 Influència del desenvolupament evolutiu en el comportament viari

La seguretat viària abunda en la idea que els infants són, pel seu comportament imprevisible, els éssers més perillosos que poden irrompre de forma sobtada en la calçada i, per tant, cal educar-los sobre el seu comportament. Els menors d'edat són, així, responsables de la seva pròpia seguretat en un escenari molt reglat en el qual, paradoxalment, no poden fiar-se totalment de les normes establertes, ja que ningú garanteix que es respectin els semàfors en verd i, molt menys, els passos de zebra (Román, 2005).

La primera dificultat amb què es troba l'infant enfront del trànsit és l'originada per la limitació del camp visual, la qual ve determinada per la seva estatura, això també els fa menys visibles pels vehicles convertint-los en més vulnerables. D'altra banda, les seves capacitats sensorials no estan encara suficientment desenvolupades per poder moure's amb soltesa en la complexitat del trànsit. Tenen el camp visual més reduït, no només limitat per la seva menor grandària sinó pel procés de desenvolupament de la visió, que no s'acaba de completar fins als 16 anys. A més, el camp de visió procedent de la perifèria és limitat, per la qual cosa l'infant es veu obligat a girar el cap per detectar moviments laterals, la qual cosa implicarà un augment en el temps de reacció per a detectar els objectes que es localitzen en les diferents zones. També troben dificultats per distingir si certs objectes estan parats o van lents i els costa percebre les distàncies i la velocitat, així com localitzar l'origen dels sons.

La capacitat d'observació i atenció dels nens no està mediatitzada, com la dels adults, sinó que segueixen el seu propi codi, que pot provenir dels seus jocs, dels colors cridaners, d'objectes en moviment, o qualsevol cosa que els cridi l'atenció. A això, cal afegir que fins als 13 anys aproximadament no serà capaç d'estimar fidelment distàncies, espai, temps i velocitats, aspectes que influiran en l'estimació que faci l'infant per calcular el temps d'encreuament o el que trigarà un vehicle fins arribar a on està ell (Román, 2005).

2.4 Educació Viària a l'etapa d'infantil

La Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, estableix que correspon al Govern fixar els ensenyaments mínims, per mitjà, en aquest cas, del REIAL DECRET 1630/2006, de 29 de desembre, l'objecte del qual consisteix a establir els ensenyaments mínims del segon cicle de l'Educació Infantil. Aquest decret recull els aspectes bàsics del currículum en relació, amb els objectius, les competències bàsiques, els continguts i criteris d'avaluació, amb la finalitat d'assegurar una formació comuna per a tot l'alumnat dins del sistema educatiu espanyol. D'igual manera, desenvolupa i estableix finalitats i principis generals exposant que l'Educació Infantil constitueix una etapa educativa amb identitat pròpia que atén a nens i nenes des del naixement fins als sis anys.

Entre els canvis i necessitats que aporten tots dos documents, destaca la importància que en l'actualitat té l'Educació Viària, no solament com a part de l'educació en valors, sinó també a través de diversos objectius i continguts que tenen una forta relació amb l'Educació Viària i que, en conseqüència, poden facilitar la generalització del seu ensenyament en la pràctica educativa diària (veure Annex 1).

Posteriorment a l'anàlisi dels continguts i objectius d'Educació Viària en el currículum, es fa necessari tractar els comportaments viaris més habituals de l'alumnat d'aquesta etapa. En el període que comprèn l'Educació Infantil, els nens i nenes faran ús de les vies públiques com a vianants o viatgers acompanyats. Per això es pretén, en aquesta etapa, fomentar actituds de consciència ciutadana i desenvolupar hàbits encaminats a la creació del sentit viari. Serà, per tant, prioritari el desenvolupament d'hàbits d'observació visual, auditiva i hàbits psicomotors relacionats amb la noció espacial, juntament amb les necessitats que els nens i nenes coneguin certes normes que regulen l'ordre social i que semblen molt llunyanes per a ells, ja que es troben en l'etapa de l'egocentrisme i del realisme moral.

Aquests comportaments viaris són els que determinaran els objectius generals d'Educació Viària per a aquesta etapa educativa. Objectius que formulem a continuació i que contribuiran a desenvolupar en l'alumnat les següents capacitats:

1. Observar i explorar l'entorn immediat amb una actitud de curiositat, identificant les característiques i propietats més significatives dels elements que ho conformen, i les relacions que s'estableixen entre ells.
2. Descobrir, conèixer i controlar progressivament el seu propi cos, els seus elements bàsics, les seves característiques, valorant les seves possibilitats i limitacions.
3. Actuar de forma cada vegada més autònoma en les seves activitats habituals.
4. Adquirir consciència ciutadana en relació a l'ús de les vies públiques i el trànsit.
5. Progressar en l'adquisició d'hàbits encaminats a la creació del sentit viari, com hàbits d'observació visual, auditiva, psicomotors, relacionats amb la noció espacial i de prudència i ràpida decisió.
6. Comportar-se adequadament com a vianant acompanyat en l'ús de les vies públiques. Respectant les normes de circulació i seguretat viària.

El REIAL DECRET 1630/2006, de 29 de Desembre, assenyala que: *“En aquesta etapa educativa se senten les bases per al desenvolupament personal i social i s'integren aprenentatges que estan a la base del posterior desenvolupament de competències que es consideren bàsiques per a tot l'alumnat.”* En aquest període s'inicia el desenvolupament de les competències bàsiques, dues de les quals estan estretament vinculades amb l'Educació Viària, tot i que es treballen totes de forma globalitzadora:

1. Competència en comunicació lingüística.
2. Competència matemàtica.
3. **Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic:** persegueix la incorporació d'habilitats que possibilitin una autonomia i iniciativa personal que indueixin a conèixer l'entorn proper al nen i adaptar-se a ell de forma satisfactòria i eficaç, desenvolupant un dels objectius prioritaris que ha de fonamentar l'Educació Viària.
4. Tractament de la informació i competència digital.
5. **Competència social i ciutadana:** procura l'adquisició i comprensió de les normes necessàries per conviure que permetin una participació plena i activa en la vida cívica.
6. Competència cultural i artística.
7. Competència per aprendre a aprendre.
8. Autonomia i iniciativa personal.

3. PROPOSTA D' INTERVENCIÓ

3.1 Metodologia

Considerem, que ensenyar i aprendre són conceptes interrelacionats de gran importància dins l'àmbit escolar. Per aquest motiu cal saber com ensenyar per produir aprenentatges significatius que modifiquin esquemes de coneixement que posseeixen els infants. Això requereix tenir clar des de quin enfocament es partirà, en aquest cas des de l'enfocament constructivista. Basant-nos en autors com Rogoff (1993), Coll (1990), Coll (2001), i Coll et al. (1993), aquest corrent determina l'aprenentatge de continguts on els conceptes i els procediments adquireixin un significat funcional, real i proper al context de l'infant, donant pas a la construcció de coneixements més específics i a un correcte desenvolupament personal. Per tant, hem de tenir present que l'activitat constructivista dels alumnes serà un element determinant en el seu procés d'aprenentatge escolar.

A continuació, es presenta la proposta d'intervenció centrada en la temàtica de l'Educació viària, la qual es treballarà de forma globalitzadora, integrant els objectius i continguts propis de les tres àrees d'experiència (coneixement d'un mateix i autonomia personal, coneixement de l'entorn i comunicació i llenguatges) establertes al currículum d'Infantil. La seqüència d'activitats està dirigida a infants de P4, incloent-hi els objectius generals i específics, els continguts, la temporalització, les activitats, els recursos humans i materials i els criteris d'avaluació. L'objectiu global d'aquesta intervenció és realitzar accions que formin, consciencin, promoguin i millorin l'Educació viària des de l'etapa d'infantil, ja que així es fomenten bons hàbits i conductes basades en el respecte i la convivència.

La metodologia serà activa i participativa, on els/les alumnes i el mestre/a interactuïn, de manera que es generi un clima de seguretat i confiança dins d'un procés d'ensenyament-aprenentatge recíproc que propiciï el creixement personal. Estarà basada en el joc per la seva funció motivadora i perquè estimula el desenvolupament de les estructures intel·lectuals dels infants, a més facilita la capacitat de concentració i memorització. Serà potenciadora de la creativitat i l'experimentació a través d'aprenentatges significatius per parts dels infants, partint sempre dels seus coneixements previs, de les seves experiències i interessos entorn el tema, en aquest cas l'Educació Viària. També serà pràctica, ja que la intenció és que els infants s'involucrin en la proposta d'intervenció, expressin els seus dubtes o el que ja saben per, finalment, practicar tot allò que s'ha après a la vida quotidiana.

Altres principis metodològics que guiaran la proposta d'intervenció seran els següents:

- Principi de Llibertat i autonomia: es deixarà que els infants se sentin lliures per pensar, expressar, interpretar, buscar informació per ells mateixos i escollir que és allò que més l'interessa.
- Principi d'activitat i descoberta: Es produirà aprenentatge a través de la diversitat d'activitats, les quals respondran a objectius educatius i que fomentaran l'aprenentatge vivencial.
- Principi vivencial: és essencial implicar als infants en el propi procés d'aprenentatge, ja que la vivència és el fenomen psíquic en el qual el subjecte experimenta situacions determinades. Per tant, l'experiència només pot ser adquirida amb la pràctica.
- Principi de globalització dels aprenentatges: És el fet psicològic per al qual l'infant percep el tot abans que les parts. Per tant, es treballaran totes les àrees (matemàtiques, el llenguatge, la plàstica, etc.) però sense acaparar massa continguts ni oblidar els nostres objectius.
- Principi d'individualització: Es tindrà en compte les característiques individuals dels infants, fent una adaptació al moment evolutiu i nivells de coneixement per respectar els diferents ritmes de desenvolupament i aprenentatge.

- Principi de socialització: S'afavorirà a través de les diferents situacions d'aprenentatge les interaccions i les agrupacions entre infants, desenvolupant actituds d'ajuda, col·laboració, empatia; i fomentant el sentiment de pertànyer a un grup d'iguals amb qui compartir experiències i adquirir d'aprenentatges cooperatius.

Aquests principis estan guiats per uns objectius concrets: d'una banda, pretén afavorir l'aprenentatge i per l'altre que la construcció d'aquests aprenentatges siguin significatius. Aquesta metodologia forma una unitat connectada i relacionada entre si en la qual els principis que la fonamenten es troben en una situació d'interdependència per oferir un mètode complet i integral als nens/as.

En aquest mètode, també volem ressaltar un altre aspecte rellevant: proporcionar als nens/as diferents situacions i escenaris d'aprenentatge; a causa de la vinculació que posseeix l'Educació Viària amb la via pública, l'entorn extern serà una ubicació obligada i necessària, però també, per oferir i presentar aquesta temàtica d'una forma propera als infants l'escenari de l'aula estarà present en algunes activitats. El reclam d'aquestes dues situacions diferents també té el propòsit de l'enriquiment de l'aprenentatge, és a dir, no limitant, ni posant barreres, sinó obrint i oferint diferents possibilitats als nens/as.

Es pretén amb aquesta proposta d'intervenció educar en valors i desenvolupar hàbits i actituds adequades respecte a l'Educació Viària per garantir la seguretat de totes les persones de la via pública, reduint el màxim possible l'accidentalitat. Per aconseguir bons resultats, és fonamental que des de l'escola es tingui clar el paper tan important que juguen les famílies en ajudar a consolidar el que es fa a les aules. Segons Paniagua (2009), família i escola eduquen a l'infant compartint l'interès comú de fer-ho bé i ajudar-lo al màxim. Per tant, com a principals agents de socialització amb què els infants estan en contacte, han de tenir la comunicació suficient que els permeti compartir criteris per dur a terme pautes d'actuacions coordinades per al correcte desenvolupament de l'infant, a més de proporcionar-li confiança i seguretat en tots dos contextos (família i escola).

El mestre s'encarregarà d'acompanyar, guiar i ajudar quan sigui necessari, gestionarà situacions, haurà de saber els coneixements d'on parteixen els seus alumnes i les necessitats que es deriven. Tot això amb la finalitat de delegar les competències més favorables per a cada alumne que forma part del grup-classe, tenint en compte que cadascú té el seu ritme, de manera que tothom es senti part important del grup. I també, per ajudar-los a establir les connexions necessàries entre el que saben i aquella informació nova que aprenen, per garantir així un bon procés d'aprenentatge. L'observació activa del docent és l'eina que el fa responsable, estar atent i implicar-se per fomentar aprenentatges, l'ajudarà a conèixer com pensen els seus alumnes, a comprendre'ls, a establir vincles relacionals, a identificar possibles dificultats o nous coneixements, i sobretot és l'eina que l'ajudarà a avaluar tant el treball, com el procés que han fet els nens i nenes.

Els veritables protagonistes del seu procés d'aprenentatge seran els infants. Això implica, que al llarg de les activitats hauran de preguntar-se, analitzar, interpretar, posar en dubte el que saben, criticar el propi punt de vista, i el que és més enriquidor, compartir i conèixer els dels companys/es. La implicació que es pretén també l'obliga a prendre decisions, a planificar i coordinar-se en les diferents activitats que es plantegin. Tot això, l'ajudarà en la construcció de la seva identitat, aportant a poc a poc autonomia i independència per actuar. Però sobretot, els farà ser persones compromeses amb ells mateixos i la societat davant la temàtica de l'Educació Viària.

3.2 Objectius Generals i Específics

A continuació, presentem els continguts i objectius generals i específics que guiaran la nostra proposta d'intervenció, els quals estan adaptats a les característiques de l'alumnat:

TÍTOL: "Aprenem Educació Viària"	GRUP CLASSE: P4
DURADA: 8 sessions	PERÍODE: Segon semestre
ÀREES IMPLICADES: Descoberta d'un mateix i dels altres, Descoberta de l'entorn, Comunicació i llenguatge	
CONTINGUTS	
<p>Conceptuals</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ El carrer i els seus elements (senyals, marques Viàries, llums del semàfor, indicacions de l'Agent). ✓ Els senyals de trànsit més usuals i la seva simbologia. ✓ Normes bàsiques de trànsit com a vianant, passatger i conductor. <p>Procedimentals</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Coneixement dels senyals de trànsit més rellevants en aquestes edats. ✓ Ús responsable de la via pública, dels vehicles (patinets, bicicletes, etc.), del transport públic i privat. ✓ Adquisició de vocabulari Viari. ✓ Interiorització dels continguts. <p>Actitudinals</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Conscienciació de la importància d'adquirir bons hàbits i valors viaris, tant l'alumnat com les famílies. ✓ Respectar les normes de trànsit i els agents de seguretat. 	
OBJECTIUS GENERALS	OBJECTIUS ESPECÍFICS
<ul style="list-style-type: none"> • Realitzar accions de formació i conscienciació que promoguin i millorin l'Educació Viària des de l'etapa d'infantil. • Fomentar el coneixement de les regles bàsiques de l'Educació Viària, la seva aplicació en situacions fictícies i reals de la vida quotidiana. • Afavorir el desenvolupament de la responsabilitat cap a l'Educació Viària i cap als altres. • Conscienciar sobre la importància de respectar les normes de circulació i d'utilitzar els elements de protecció que defensen la seguretat (casc, cinturó, etc.). • Fomentar la participació de les famílies i conscienciar-les sobre la importància d'exercir com a model de conducta, en aquest cas sobre Educació Viària. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificar i diferenciar les formes geomètriques, colors, significat i nombre dels diferents senyals de trànsit. 2. Adoptar conductes, actituds i hàbits relacionats amb el foment de la salut i la seguretat viària davant el trànsit (creuar el carrer correctament, etc.). 3. Descobrir els elements fonamentals del trànsit (carrers, voreres, calçada, senyals, vehicles, vianants, indicacions dels agents, etc.). 4. Observar diferents conductes, actituds i hàbits, i a partir d'això, elaborar criteris d'actuació correctes en Educació Viària. 5. Desenvolupar actituds, hàbits i valors com a passatger, vianant i conductor. 6. Prendre consciència dels perills de la via pública. 7. Incloure a les famílies i promoure la participació en la dinàmica de la proposta.

3.3 *Activitats i Recursos*

Les activitats que formen la proposta d'intervenció tenen diferents espais d'aplicació (interior i exterior) tal com es va comentar a la metodologia. Però l'espai per excel·lència del grup-classe on es produiran els intercanvis més importants i on s'anirà configurant l'estructura d'una comunitat compromesa i cooperativa com a base per a una societat democràtica, serà l'aula. L'espai exterior, serà utilitzat per promoure experiències de coneixements directes, els quals seran portats a l'aula per posar en ordre i crear nous esquemes mentals. El recurs fonamental per treballar en aquesta direcció és **la rotllana**, entesa com a espai de comunicació i de construcció de pautes de convivència. La rotllana ha de ser el fonament de l'autogestió del grup i del compromís individual dels seus membres. Per tant, majoritàriament les activitats s'iniciaran des de la rotllana, moment que permet la conversa i la participació dels grups d'alumnes, proporcionant-los àmbits d'opinió, de comunicació, de reflexió i d'iniciativa.

"*Aprenem Educació Viària*" és el projecte que ens plantejem dur a terme amb infants de P4. Anteriorment hem exposat els continguts i els objectius, però també volem fer esment a les capacitats que els infants hauran de desenvolupar mitjançant les diverses activitats, les quals s'organitzen al voltant de quatre eixos competencials que retornen a la idea d'educar per viure i conèixer al nostre món actual. Segons el Currículum del segon cicle d'educació infantil aquestes capacitats són les següents:

1. Aprendre a ser i actuar de forma cada vegada més autònoma.
2. Aprendre a pensar i a comunicar.
3. Aprendre a descobrir i tenir iniciativa.
4. Aprendre a conèixer i habitar el món.

A continuació, s'anomenen les diferents activitats d'aprenentatge que es realitzaran al llarg del projecte "*Aprenem Educació Viària*". Es divideixen en dos blocs, les activitats destinades al treball directe amb els infants i les que van encaminades a la participació de les famílies, ja que considerem de vital importància que col·laborin amb l'escola per construir models de comportament adequats en relació amb el trànsit, no només amb el comportament, sinó també amb els comentaris sobre el tema, les verbalitzacions, actituds, coherència i hàbits.

ACTIVITATS AMB LES FAMÍLIES

Activitat 1, Enquesta inicial: A l'inici de la intervenció es farà arribar als pares una enquesta (veure Annex 3) sobre Educació Viària elaborada per la mestra. L'objectiu és conèixer el paper de les famílies, si és un tema al qual li donen importància, si ensenyen als infants valors de seguretat Viària, etc. D'aquesta manera, també es podrà saber si els infants s'inicien de zero o ja tenen adquirides nocions d'Educació Viària.

Activitat 2, Informem els pares!: Amb l'objectiu d'integrar a les famílies en el projecte d'aula i que estiguin informades del dia a dia dels seus fills, una vegada finalitzada cada activitat els infants, amb l'ajuda de la mestra, faran un petit escrit de manera conjunta per explicar als pares que han estat treballant. La mestra s'encarregarà d'imprimir-lo i donar-lo als infants abans que finalitzi la jornada escolar, aquests hauran de lliurar-lo a casa. Es proposarà als pares que opinin sobre l'activitat que explica la nota informativa, i que ofereixin idees/activitats per incorporar al projecte d'Educació Viària, donant la possibilitat que ells mateixos la realitzin a l'aula amb els infants. Els comentaris i les propostes seran llegides i compartides a l'aula amb tots els nens i nenes.

Activitat 3, La carpeta viatgera de l'Educació Viària: Es tracta d'una carpeta que passarà per totes les famílies, cada dia un infant se l'emportarà a casa. L'endemà la tornarà a l'escola i compartirà amb els companys la seva experiència.

La carpeta es compon d'unes fitxes (veure Annex 4) sobre Educació Viària perquè pares i infants les facin conjuntament, incentivant així que es tracti el tema. Després hi haurà un quadern on les famílies podran explicar vivències, accions, comentar anuncis sobre seguretat, donar consells saludables per prevenir accidents, etc.

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS

Activitat nº 1: Què sabem sobre Educació Viària?

Temporalització: Entre 30min - 1h30m

Espai: Aula, espai de la rotllana

Agrupament: Tot el grup classe

Objectius

- Crear interès per aprendre Educació Viària.
- Desenvolupar el raonament dels alumnes en funció de les seves experiències i coneixements previs sobre el tema.

Desenvolupament

Aquesta primera activitat servirà al docent per introduir el tema de L'Educació viària i per fer una avaluació inicial sobre els coneixements dels infants. La dinàmica de l'activitat ha de generar interès, curiositat i ganes de participar, i sobretot ganes de voler continuar aprenent. S'iniciarà l'activitat amb el visionat del vídeo "Ep! Rinringues", que permetrà endinsar-se dins la temàtica de l'Educació Viària. Un cop vist, es podrà iniciar una conversa al voltant del tema. És important, que el docent fomenti la participació de tots els alumnes per esbrinar els coneixements de tots.

Les preguntes podrien ser les següents:

- Què és un policia? Què fa el policia?
- Com sabem si podem creuar el carrer? Podem creuar per qualsevol lloc? Per què? Què pot passar si creuem sense mirar?
- Què és un senyal? Són totes del mateix color? I de la mateixa forma?
- Què és un semàfor? Per a què serveix? Quins colors tenen els semàfors? Què significa cada color? Què pot passar si creuem el carrer quan el semàfor està vermell?
- Què volen dir unes línies blanques pintades a terra?
- Per quina part del carrer han d'anar els vianants? I els cotxes?

Aquesta conversa serà enregistrada amb una gravadora de veu. D'aquesta manera el docent podrà fer una valoració inicial i organitzar les següents activitats en funció del que els infants saben o no.

Material

- Ordinador
- Projector
- Vídeo "Ep!Rinringues": http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=16516
- Gravadora de veu per enregistrar la conversa

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS

Activitat nº 2: Què ens diuen les senyals?

Temporalització: 1h30m cada part

Espai: Carrers del voltant de l'escola/ aula

Agrupament: Tot el grup classe/ 4 grups

Objectius

- Conèixer les diferents normes de circulació.
- Diferenciar els principals senyals de trànsit.
- Adquirir vocabulari.

Desenvolupament
<p>Aquesta activitat es divideix en dues parts. L'espai de la primera serà el carrer. Els infants acompanyats del docent sortiran per buscar i fotografiar tots aquells elements del carrer relacionats amb la Seguretat viària (senyals verticals, marques viàries del terra, semàfors, agents de policies, etc.). El docent s'encarregarà d'acompanyar verbalment, posant nom a tot allò que els infants vagin descobrint, com també fent incís en les normes viàries perquè comencin a parar atenció i a interioritzar actituds. Per exemple, quan arribin a un semàfor pot preguntar: Podem passar? Perquè si o perquè no? Abans de creuar un pas de vianant haurà de recordar que cal mirar a banda i banda per assegurar-nos que no ve cap vehicle, i que per tant, en aquell moment no hi ha perill.</p> <p>Per la segona part, el docent haurà d'imprimir les fotografies fetes. Aleshores, tots junts a l'espai de la rotllana, hauran de parlar sobre el nom de cada element, quin significat tenen, trobar semblances i diferències (forma i color), identificar els colors i fer una relació amb el significat, etc. Després, es farà una classificació en funció de la informació que ens doni cada element: perill, obligació, prohibició, informació (Annex 4).</p> <p>Els infants estaran distribuïts en 4 grups, als quals se'ls assignarà un tipus de senyal (perill, obligació, prohibició, informació). De totes les imatges fetes hauran d'identificar el senyal que els ha tocat. Per acabar, hauran d'enganxar-les en un mural i escriure quin tipus de senyal és.</p> <p>La finalitat d'aquesta activitat és que els infants prenguin consciència de què a la societat hi ha una sèrie de llenguatges de signes perquè hi hagi un ordre entre les persones i els vehicles.</p>
Material
<ul style="list-style-type: none"> • Autorització de les famílies per poder sortir de l'escola. • Càmera fotogràfica • Imatges • Recursos humans: 2 acompanyants (personal del centre o famílies) • Paper, cola i llapis.

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS		
Activitat nº3: Volem una escola segura!		
Temporalització: 1h30m	Espai: Aula i passadissos de l'escola	Agrupament: En grups
Objectius		
<ul style="list-style-type: none"> • Interioritzar les senyals de trànsit. • Construir senyals de trànsit. • Donar a conèixer a la resta d'alumnes de l'escola el funcionament dels elements de la via pública. 		
Desenvolupament		
<p>Abans d'iniciar l'activitat, es farà una rotllana per recordar els senyals treballats amb anterioritat i la classificació feta segons el significat. Després, el docent farà 6 grups heterogenis de 3 o 4 infants. Cada grup haurà de dibuixar o crear el tipus de senyal que se li assigni, com a mínim dues, ja que la intenció és omplir tota l'escola de senyals perquè sigui molt segura. Les senyals que hauran d'elaborar són: Stop, Cedeixi el pas, Pas de vianants, Prohibit passar, Obligació a una direcció, Semàfor.</p> <p>Un cop acabades, cada grup ha de decidir on posaran els seus senyals i justificar el motiu de la tria.</p>		
Material		
<ul style="list-style-type: none"> • Capses, cartolines, paper i goma eva de colors (vermell, blau, blanc, taronja, verd), pintura, llapis de colors, cola. 		

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS

Activitat nº 4: Ens visita un agent de la policia local

Temporalització: 1h30m

Espai: Aula

Agrupament: Tot el grup classe

Objectius

- Interactuar amb els responsables de la seguretat viària.
- Conèixer la funció dels agents de policia.

Desenvolupament

Un policia local visitarà l'aula per:

- Explicar als infants la funció del seu treball.
- Com dirigeix el trànsit i els senyals que fa.
- En què consisteix la sanció amb una multa per no respectar les normes de circulació.
- El paper del vianant.
- Com cal anar dins d'un vehicle (públic o privat) i amb quins elements de seguretat.
- Com s'ha d'anar en bici i amb quins elements de seguretat.

En finalitzar l'explicació, els infants podran fer preguntes i manipular tot aquell material que l'agent hagi portat a l'aula (veure Annex 5).

Material

- Material que aporti l'agent de policia

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS

Activitat nº 5: Som policies!

Temporalització: 30min

Espai: Passadissos de l'escola

Agrupament: Tot el grup classe

Objectius

- Posar en pràctica els coneixements adquirits.
- Conscienciar sobre les actituds correctes a la via pública.

Desenvolupament

Aprofitant els senyals que els infants van distribuir per l'escola, cada vegada que el grup classe hagi de sortir de l'aula per anar al pati o a psicomotricitat, dos infants es convertiran en policia i hauran de dirigir la fila, tot vetllant perquè la resta dels alumnes compleixin les normes que prèviament hagin acordat per anar amb seguretat per l'escola:

- Anar en fila fent un trenet.
- No cridar.
- Pujar i baixar les escales pel costat correcte.
- Respectar els senyals distribuïdes pel centre.

Tots aquells infants que no compleixin i respectin les normes seran sancionats pels policies amb una multa, on hauran d'escriure que han fet malament amb l'ajuda del docent.

Material

- Gorra de policia
- Xiulet
- Armilla reflectant i multes

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS

Activitat nº 6: Anem en autobús públic

Temporalització: Entre 30min - 1h30m **Espai:** Aula, espai de la rotllana **Agrupament:** Tot el grup classe

Objectius

- Posar en pràctica les normes de seguretat i comportament dels passatgers dins d'un vehicle.

Desenvolupament

Després de la visita del policia, es recordaran les normes per viatjar en un vehicle públic. Aprofitant el servei públic urbà de la ciutat, es farà un recorregut en autobús per recordar i posar en pràctica aquelles normes i comportament de seguretat viària que tots els passatgers han de respectar (Annex 6):

- Anar ben asseguts.
- Posar-se el cinturó.
- No molestar el conductor.
- No fer xivarri.
- No treure cap part del cos per les finestres.

El docent haurà d'observar quins infants a poc a poc van adquirint bons hàbits i comportaments de seguretat viària.

Material

- No es necessari cap material específic.

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS

Activitat nº 7: Informem a les famílies sobre la nostre seguretat

Temporalització: 1h30m **Espai:** Aula **Agrupament:** Tot el grup classe

Objectius

- Informar a les famílies sobre la seguretat dels infants.
- Recordar tot allò après sobre Educació Viària al llarg de les diverses activitats.

Desenvolupament

L'activitat consisteix en fer un butlletí informatiu on els infants expliquen als seus pares quines són les normes de seguretat viària que s'han de respectar, com també fan esment de tot allò que estan aprenent. Abans de tot, docent i infants es reuniran a la rotllana per fer un recordatori de tot el que han après.

Partint duna conversa, els infants de manera conjunta decidiran que ha d'aparèixer al butlletí i quina informació volen transmetre per aconseguir la seguretat de tothom. Amb l'ajuda del docent, els infants d'un en un aniran sortint a la pissarra per escriure allò escollit.

Finalment, tota aquesta informació serà traspasada a l'ordinador entre tots els infants, amb ajuda del docent, i impresa perquè cada infant pugui entregar el seu butlletí a casa (veure Annex 7).

Material

- Pissarra
- Guix

ACTIVITATS AMB ELS INFANTS		
Activitat nº 8: Respectem les normes viàries		
Temporalització: 1h30m	Espai: Pati	Agrupament: Dos grups de 10/12 infants
Objectius		
<ul style="list-style-type: none"> • Posar en pràctica tots els coneixements viaris treballats. • Practicar les normes viàries dels vianants, passatger i conductor. • Representar la funció de l'agent de policia. 		
Desenvolupament		
<p>Amb l'objectiu de posar en pràctica tots els coneixements treballats, la docent prepararà un circuit al pati de l'escola tot simulant que és el carrer, hi haurà voreres, calçada, pas de vianants, senyals verticals, semàfors, etc. Llavors es faran dos grups de 10/12 infants. A cada grup hi haurà diversos papers a interpretar, els quals s'aniran canviant: vianant, conductor, passatger i policia. Els infants que facin de conductors aniran en patinet o en bicicleta, el passatger també disposarà de vehicle i haurà d'anar al costat del conductor.</p> <p>Els infants del grup que no participen s'encarregaran d'observar a un infant concret de l'altre grup. Hauran d'estar atents i adonar-se si es respecta les normes o, si pel contrari, no té comportaments adequats.</p> <p>Aquesta activitat servirà al docent d'avaluació final, podrà comprovar si realment els infants han interioritzat els aspectes treballats al llarg de la intervenció.</p>		
Material		
<ul style="list-style-type: none"> • Gorra de policia • Xiulet • Armilla reflectant • Patinet • Bicicleta 		

3.4 Cronograma

En aquest apartat es pot veure la temporalització de la proposta d'intervenció. Cal dir que és una temporalització abstracta i flexible, és a dir, serveix per fer una organització de les activitats però això no vol dir que aquestes siguin estàtiques, sinó que estan obertes a canvis i modificació. Podrien variar depenent de les dificultats o interessos que sorgeixen a l'aula, sempre seguint amb els principis establerts a la metodologia. La durada de les sessions pot ser des de mitja hora fins a una hora i mitja, en funció de la motivació dels infants.

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
1ª setmana	Activitat 1	Activitat 2	<i>Activitats proposades per les famílies</i>	<i>Activitats proposades per les famílies</i>	
2ª setmana	<i>Activitats proposades per les famílies</i>	Activitat 3		Activitat 4	<i>Activitats proposades per les famílies</i>
3ª setmana	Activitat 5	Activitat 6	<i>Activitats proposades per les famílies</i>		
4ª setmana	Activitat 7	<i>Activitats proposades per les famílies</i>			Activitat 8

3.5 Disseny de l'avaluació

La consecució o no dels objectius proposats vindrà determinada per l'adquisició d'hàbits i costums a través de l'aplicació de les normes que regulen els aspectes relacionats amb la nostra forma d'actuar i procedir en els desplaçaments que previnguin possibles accidents, amb l'aplicació de les normes de circulació viàries i aplicant les mesures de seguretat i prevenció treballades. Les diverses activitats que es proposen en aquest projecte són la major part observables al moment de la seva realització, la qual cosa possibilita la correcció immediata en el cas que la seva execució no sigui la correcta. Observar i corregir, in situ i repetir les vegades que calgui el mateix tipus d'activitat, treballades des de les rutines, facilita la consecució dels nostres objectius. Treballar les actituds és, potser, la major dificultat d'aquest projecte: transformar rutines en hàbits i aquests, al seu torn, en normes.

Com consta en el Decret 38/2008 del 28 de març, pel qual s'estableix l'avaluació en el segon cicle d'Educació infantil, "l'avaluació serà global, contínua i formativa. L'observació directa i sistemàtica constituirà la tècnica principal del procés d'avaluació. Les mestres i els mestres avaluaran el procés d'ensenyament-aprenentatge, la seva pròpia pràctica educativa i el desenvolupament de les capacitats de cada nena i de cada nen."

L'avaluació de la proposta d'intervenció es divideix en tres parts: l'**avaluació inicial** (Activitat 1) que facilitarà el diagnòstic de les idees, les habilitats o coneixements que tenen sobre el tema. L'**avaluació formativa o del procés** permetrà determinar si es van assolint, i fins a quin grau, les intencions educatives que hi ha a la base i a l'origen de la intervenció pedagògica. Per últim, l'**avaluació final** que ajuda a conèixer i valorar si els infants han assolit els objectius establerts i poder, així, avaluar els resultats dels aprenentatges.

Els instruments que s'utilitzaran per fer una anàlisi el més objectiu possible del procés d'aprenentatge seran: L'**observació sistemàtica** és l'eina per excel·lència que ajudarà a recollir tota la informació per poder fer les avaluacions de les activitats i del procés dels infants en general. I com a tècniques més indirectes, l'**enquesta** (veure Annex 2) dirigida als pares per conèixer com tracten el tema de l'Educació Viària amb els seus fills/es, fet que ens serà útil també per saber els coneixements previs dels infants. El **diari de camp** (veure Annex 8) en el qual els o les mestres podran anotar aquella informació més significativa sobre el desenvolupament de les sessions. També es disposarà d'una **graella d'avaluació** de les activitats que permetrà recollir els avenços que realitzen els infants, i una altra per avaluar la pràctica docent al llarg de les diverses intervencions fetes que permetrà al professional evidenciar aquells aspectes que es poden millorar.

Però encara afegim un element avaluatiu més, relacionat amb l'enfocament constructivista plantejat a la metodologia i en coherència a la manera en què s'entén l'aprenentatge dels infants en l'actualitat. Introduïm el concepte d'**autoavaluació** espontània per part de l'infant, ja que han de ser conscient tant dels seus nous aprenentatges com dels possibles punts febles, afavorint així la formació d'un esperit crític.

Per tant, l'observació, els resultats finals de les activitats que facin els infants, els seus comentaris entorn els temes tractats a l'aula i els seus treballs, donaran la possibilitat als docents de recollir la informació necessària per elaborar l'avaluació final de la proposta d'intervenció. A continuació, amb l'objectiu d'establir criteris que guïïn l'observació de les diferents activitats, us mostrem una graella d'avaluació que conté ítems referits a l'aprenentatge de l'alumnat i a la pràctica docent, per tal de millorar-la.

GRAELLA D'AVALUACIÓ INFANTS				
Nom de l'infant:	Curs/classe:	Data:	Activitat nº:	
Coneixements i experiències prèvies:				
Elements de l'activitat anterior a tenir en compte:				
Objectiu de l'activitat:				
Descoberta d'un mateix i dels altres	Mai	Sovint	Sempre	OBSERVACIONS
Reconeix i manifesta la importància de les regles de trànsit.				
Identifica els comportaments incorrectes de l'ús de la via pública.				
Identifica els comportaments correctes com a vianant, passatger i conductor.				
Aplica adequadament els comportaments viaris treballats.				
Estableix connexions amb els coneixements previs.				
Té confiança en els altres i se sent part del grup, establint relacions afectives positives .				
Descoberta de l'entorn				
Reconeix els diferents símbols de l'entorn treballats.				
Representa i nomena correctament els senyals de trànsit treballades.				
Identifica i reconeix la importància dels sistemes de seguretat Viària (cinturó, casc,etc.).				
Coneix la importància dels agents de seguretat Viària.				
Mostra interès i curiositat per allò que està aprenent.				
Comunicació i llenguatge				
Exposa els seus coneixements previs abans d'iniciar l'activitat.				
Coneix i utilitza el vocabulari nou que es va introduint.				
Participa en les converses compartint descobertes, hipòtesis, dubtes, etc.				
És capaç de reflexionar i comentar les experiències viscudes entorn el tema.				
Respon i argumenta correctament les preguntes que se li plantegen sobre el tema.				

GRAELLA D'AVALUACIÓ DEL/LA MESTRE/A

Activitat:

Data:

Objectiu de l'activitat:

Indicadors	Mai	Sovint	Sempre	OBSERVACIONS/ASPECTES A MILLORAR
Les activitats són interactives i permeten el diàleg.				
Les activitats presenten diferent grau de complexitat.				
Les activitats presenten una tipologia variada de temes a tractar.				
Les activitats permeten diferents tipus d'agrupament.				
Les activitats generen motivació i interès als infants.				
El docent estableix una dinàmica adequada per al bon desenvolupament de l'activitat.				
S'adapten els continguts i les activitats als coneixements previs de l'alumnat.				
Coneix amb profunditat la temàtica tractada.				
Condueix l'activitat.				
Acompanya l'activitat.				
Condiciona els resultats finals de les activitats.				
S'anticipa al ritme dels infants.				
Segueix el ritme dels infants.				
Sap solucionar els dubtes que apareixen.				
Sap gestionar el temps de la sessió.				
Estimula i motiva als infants.				

3.6 Autoavaluació

Com es comenta a la metodologia, es pretén amb la proposta d'intervenció que els infants siguin els protagonistes del seu procés d'aprenentatge. Pensem, que si es potencia aquesta capacitat d'autoaprenentatge, també han de ser ells mateixos els que aconseguixin mitjançant l'autoavaluació reconèixer que han après. Com diu Pérez (2005), citat en Ortiz (2013), el fet que l'alumne reflexioni sobre el seu acompliment i els seus resultats, i s'assigni a si mateix una qualificació pot impactar en gran mesura la imatge que té de si mateix ajudant-lo a concloure què modificacions ha de fer per millorar els seus resultats.

Destaquem aquest aspecte com un element fonamental dins del procés d'aprenentatge. L'alumne assumeix la responsabilitat davant la seva pròpia formació, prenent com a base les seves necessitats d'aprenentatge, per la qual cosa haurà de conèixer quin és el seu acompliment i com és la seva percepció conceptual, la qual es defineix com el procediment valoratiu que permet al participant avaluar, orientar, formar i confirmar el seu nivell d'aprenentatge. També és un mitjà fonamental perquè l'alumne progressi en la seva pròpia autonomia i en la responsabilitat de les seves actuacions acadèmiques.

Segons Ortiz (2013), quan els estudiants es converteixen en membres actius del procés d'ensenyament-aprenentatge adquireixen una millor perspectiva d'ells mateixos com a lectors, escriptors i pensadors. A mesura que reflexionen sobre el que han après i de quina manera ho han adquirit, desenvolupen estratègies que els permeten convertir-se en aprenents més efectius. Una vegada hagin efectuat aquesta anàlisi, estaran preparats per fixar-se noves metes i tenir més motius per aconseguir-les. Si coneixen i entenen els criteris del que és un bon treball abans de començar una activitat, tenen majors possibilitats de completar la tasca adequadament. Les observacions i reflexions dels estudiants poden subministrar, igualment, retroalimentació valuosa al professor per refinar o tornar avaluar el seu pla d'ensenyament.

En síntesi, l'autoavaluació no constitueix, única i exclusivament, un procés introspectiu per aconseguir els aprenentatges, sinó també, i sobretot, és una estratègia contínua de consolidació d'habilitats, sabers i actituds sorgides dins i fora del sistema educatiu. Les mateixes seran aplicades per conformar i orientar l'autonomia de l'estudiant a fi de millorar els seus processos cognitius, enfortir i ampliar les seves expectatives i execucions, basant-se en la presentació individual dels resultats, tractant d'incidir positivament la seva autoestima, eficàcia i motivació, de manera que continuï adquirint coneixements més elevats. Si volem formar persones compromeses amb el desenvolupament de la seva comunitat, competitives en l'àmbit internacional i amb l'habilitat de l'autoaprenentatge, és necessari canviar l'estructura de la labor educativa a una que se centri en l'aprenentatge i no en l'ensenyament.

És important que s'entengui que l'autoavaluació és aquella en la qual els dos protagonistes del procés d'ensenyament-aprenentatge, professor i estudiant, han de complir una funció important. Tots dos han d'assumir la responsabilitat d'influenciar positivament en el mateix, ser conscients del que fan i dels objectius que es desitgen aconseguir. Aquesta és la manera de motivar i d'assumir l'autonomia del procés educatiu. És a dir, l'autoavaluació serveix l'estudiant per reconèixer el seu progrés, les seves fortaleses i debilitats, els assoliments i les dificultats. És útil, a més, per analitzar els seus treballs individuals i de grup per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva. D'altra banda, li serveix al professor per tenir els elements de judici que li permetin facilitar i reorientar l'aprenentatge, valorar el que fan els seus estudiants, conèixer-los millor, valorar la seva pròpia efectivitat com educador o fins i tot modificar, si cal, els mètodes i tècniques que utilitza. Els objectius a desenvolupar mitjançant l'autoavaluació de l'alumne són:

1. Propiciar un aprenentatge autònom,
2. Aconseguir una major implicació en el seu propi aprenentatge,
3. Elaborar judicis i criteris personals,
4. Que l'alumne assumeixi responsabilitats sobre el seu procés educatiu,
5. Que prengui decisions d'acord amb les necessitats adoptades,
6. Assumir consciència de les possibilitats reals,
7. Fomentar l'autoestima i responsabilitat en l'activitat realitzada.

Encara que quan es parla d'autoavaluació es pensa en les etapes més grans, la nostra intenció és aplicar-la en la proposta d'intervenció "*Aprenem Educació Viària*" per conèixer directament dels infants que han après, encara que durant el dia a dia es reculli informació sobre els aprenentatges mitjançant l'observació i les graelles d'avaluació. Això permetrà contrastar els punts de vista de l'observador/a amb el que explica l'infant.

Per esbrinar que han après al llarg del projecte, s'agafarà el producte de cada activitat, mitjançant la conversa els infants hauran d'explicar que recorden d'aquella tasca. Aquest procés caldria fer-lo de forma individual, ja que col·lectivament es corre el perill que uns copiïn el que diuen els altres. Les respostes ens permetran fer una anàlisi conjunt, haurien d'enregistrar-se amb una gravadora de veu, ja que a mesura que vagin autoavaluant-se activitats es podrà escoltar el que havien contestat anteriorment i comprovar si avancen en els aprenentatges. Les preguntes que guiaran aquest procés autoavaluador són les següents:

- **QUÈ HE APRÈS?**
 - ✓ Valorem el que hem après
 - ✓ O he fet tat bé com podia?
 - ✓ Es pot millorar?
- **PER A QUÈ EM SERVEIX?**
 - ✓ Per reflexionar
 - ✓ Conèixer
 - ✓ Millorar
 - ✓ Créixer...
- **AMB QUÈ HE APRÈS?**
 - ✓ El nostre cos
 - ✓ Les paraules
 - ✓ Dibuint
 - ✓ Escrivint...
- **ON?**
 - ✓ A l'aula
 - ✓ Al carrer
 - ✓ Col·lectivament
 - ✓ Individualment...
- **COM HE APRÈS?**
 - ✓ Preguntant
 - ✓ Descobrint
 - ✓ Experimentant...

4. APLICACIÓ I CONCLUSIONS SOBRE LA PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

Un cop presentada i finalitzada la proposta d'intervenció podem garantir que és fàcilment aplicable a l'etapa d'infantil, independentment de l'estratègia metodològica utilitzada per l'escola que la vulgui implementar (taller, racons, projectes, etc.), només caldria fer petites adaptacions. Els objectius, tant generals com específics, que es plantegen estan adaptats per aquesta etapa, per tant, no tenim cap dubte que s'assoliran correctament.

Després d'aquest plantejament, convindria adonar-se que a la nostra societat estan presents codis, símbols, senyals, missatges, vehicles i persones. Per aquest motiu, cal entendre que els infants no són aliens al fenomen del trànsit sinó tot el contrari, des dels primers dies de vida ja estan en contacte amb ell. Per això, la pràctica de l'Educació Viària és necessària des de petits per aprendre a ser bons vianants i passatgers, en un primer moment, i bons conductors a edats més avançades. Hem de tenir en compte, que l'etapa d'infantil és essencialment important per a la formació d'hàbits i actituds, ja que l'assoliment serà més sòlid i estable. Aquest fet, juntament amb la maduresa general que es produeix en aquestes edats, fa que aquest sigui el moment més idoni per posar en marxa programes d'Educació Viària. Però, com hem comentat amb anterioritat, seria convenient continuar avançant en aquesta temàtica a cada etapa, assegurant així que quan siguin adults estaran correctament formats en seguretat viària.

L'Educació Viària, dins del marc del sistema educatiu establert al nostre país, ocupa un lloc immerescut i poc apropiat; exerceix un paper secundari en el currículum i el sistema d'ensenyament, se l'atribueix menys rellevància que a altres instruccions com per exemple el treball de la lectoescriptura o les matemàtiques, quedant-se per tant, en un rang inferior.

Aquesta concepció es trasllada a les escoles materialitzant-se en l'horari lectiu, donant lloc a un gran cúmul d'hores dedicades als aprenentatges que apareixen assenyalats com més significatius i poca o nul·la dedicació a l'educació artística. Per superar aquest plantejament, s'ha de fer una reelaboració del terme acompanyat d'un canvi en el pensament dels futurs docents; l'Educació Viària no és un tema aïllat o secundari, sinó que abasta un ampli ventall d'accions, les quals, desencadenen multitud i diferents aprenentatges que contribueixen i potencien al desenvolupament integral de les capacitats del nen/a. Però, sobretot, no ens hem d'oblidar que s'aconsegueix l'objectiu principal d'aquest treball: que els infants adquireixin des de petits hàbits i comportaments adequats per garantir la seva seguretat i la de totes les persones de la via pública prevenint així, el màxim d'accidents.

Un altre dels objectius que ens vam plantejar a l'inici, era fer veure als docents la importància de tractar aquesta temàtica per produir un canvi en la societat futura. Perquè això passi, és rellevant començar a deixar de veure l'Educació Viària com el simple aprenentatge de normes i senyals de circulació i entendre que va encaminada, a l'ensenyament, a l'aprenentatge i a l'adquisició d'hàbits de comportament que modifiquin i centrin actituds enfront del trànsit com fenomen de risc social. Com també a mantenir amb els altres usuaris unes relacions de convivència, de solidaritat, de responsabilitat i de respecte a la societat que vivim. Hem demostrat amb la proposta d'intervenció que es pot integrar dins del currículum i d'una manera globalitzadora treballant amb cada activitat les tres àrees d'experiència establertes, donant sentit als nous coneixements adquirits.

Tot i ressaltar el paper important dels docents, no volem acabar aquest apartat sense recordar que la seguretat viària és en el seu conjunt una tasca de tots. Encara que, termes d'educació, la responsabilitat ha d'estar compartida entre família i escola, exercint de models i compartint criteris per al correcte desenvolupament dels infants.

5. CONSIDERACIONS FINALS

A continuació, per concloure aquest Treball de final de grau, ens proposem expressar d'una forma més personal aquelles reflexions i consideracions que han anat sorgint des de l'inici i durant la realització d'aquest projecte.

Per començar, dir que en veure la temàtica sobre Educació Viària ens va sobtar. La nostra experiència vers ella durant l'etapa educativa és pràcticament nul·la, ni durant la nostra escolarització ni tampoc en els diversos centres on hem realitzat pràctiques s'han portat a terme activitats relacionades amb la seguretat Viària. La nostra creença era que el seu aprenentatge estava derivat a les famílies per motius que desconeixíem. Però, res més lluny de la realitat, la nostra sorpresa ha estat descobrir que de vegades són les escoles i els propis docents els que decideixen no incloure l'educació Viària dins la seva programació, per no considerar-la suficientment important o per creure que és difícil integrar-la dins la gran quantitat de continguts que es pretén treballar a l'etapa d'infantil.

Gràcies a la realització del projecte, som conscients de la importància de treballar aquest aspecte amb els infants des de petits, com també a nivell social. Pot semblar un tema irrellevant, però la realitat és que quan comences a investigar i reflexionar t'adones de la quantitat de valors a adquirir per ser ciutadans compromesos amb la pròpia seguretat i la de la resta de persones. Per tant, considerem essencial integrar l'Educació Viària dins del Currículum durant tota l'escolarització, ja que ha de ser una formació constant i de conscienciació que depenent de l'etapa els aspectes a treballar aniran augmentant de grau. Aquest treball es traduirà al llarg del temps en persones amb uns hàbits, actituds i valors com a vianants, conductors o passatgers que vetllaran per la seguretat viària.

Són molts anys d'aprenentatges i d'adquisició de coneixements els que ens han ajudat a convertir-nos en el que estem a un pas de ser: mestres. Sabem que això no s'acaba aquí, que hem de continuar formant-nos i sobretot aprenent vivencialment dels nostres errors i de les nostres experiències, hem d'adaptar tots els aspectes teòrics a la nostra manera de ser i de fer, actuant de forma que els nostres alumnes es puguin desenvolupar i créixer de manera global, tot convertint-se en persones úniques i competents per a la societat en què vivim.

Avui dia, ens sentim preparades per enfrontar-nos al repte de l'educació, amb moltes ganes i il·lusió, encara que sabem que no serà un camí fàcil, en el qual trobarem dificultats però també moltes alegries. El treball dels bons mestres s'ha de caracteritzar per una tasca constant, que tingui en compte tots els moments del dia a dia amb els infants, adaptant-se a les seves necessitats, innovant, no tenint por de provar noves metodologies i sobretot començant a treballar partint del que ja saben. Un/a mestre/a ha d'estar sempre actiu/va i predisposat/da, és així com s'hauria d'entendre la seva figura. Tonucci il·lustra molt bé quin hauria de ser el paper de l'escola, en definitiva dels mestres: "L'escola hauria de seguir els nens i no a l'inrevés." (2011:10).

Són moltes les paraules que acompanyen a la feina de mestre/a: acompanyant, respecte, comunicació, imaginació, escolta, formació continuada, observació, igualtat, emocions, valors... i encara podríem continuar amb aquesta interminable llista. Només afegirem una més, felicitat compartida, ja que aquest ha de ser un dels principals objectius de l'educació, formar persones felices amb ells mateixos i amb els altres.

No voldríem acabar sense fer menció i agrair a totes les persones (família, amics, mestres) que ens han acompanyat amb il·lusió al llarg de la nostra formació com a mestres i ens han ajudat a créixer i ser millors persones. Sense totes elles el camí hauria estat més difícil. Finalment, desitjar que aquest treball us sigui tan útil com ho ha estat per nosaltres.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

7.1 Llibres i revistes

COLL, C. (1990). Un marco de referencia psicológico para la educación escolar: La concepción constructivista del aprendizaje y de la enseñanza. En C. Coll, J. Palacios, A. Marchesi (eds.), *Desarrollo psicológico y educación, vol II: Psicología de la Educación* (pp. 435-453) Madrid: Alianza.

COLL, C., MARTÍN, E., MAURI, T., MIRAS, M., ONRUBIA, J., SOLÉ, I., ZABALA, A. (1993). *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó. (Especialment Capítol 1, Capítol 3, Capítol 5).

COLL, C. (2001). Constructivismo y educación: la concepción constructivista de la enseñanza y el aprendizaje. en C. Coll, J. Palacios., A. Marchesi, (eds.), *Desarrollo psicológico y educación, 2: Psicología de la educación escolar*. (pp.157-186) Madrid: Alianza.

FREIXA OLLER, Montserrat. "Educar per la mobilitat: el repte del segle XXI". En: *Antropologia viària: educació i pedagogia viària. IV simposi internacional 2004*. Primera edició. Fundació Abertis, setembre 2005. P.53-68.

JIMÉNEZ FERNÁNDEZ, C. Educación vial, una necesidad social. In: JIMÉNEZ FERNÁNDEZ, C. (Coord.): *Educación vial, respuesta a una necesidad social*. Barcelona: Editorial Davinci, p. 15-40, 2010b.

MANSO, V.; CASTAÑO, M. *Educación y Seguridad Vial: la aportación de los agentes sociales en la movilidad segura*. Madrid: Editorial Atrasa S.A, 2008.

MURGA, M. A. La movilidad sostenible: un objetivo de la educación vial en el contexto europeo. In: JIMÉNEZ FERNÁNDEZ, C. (Coord.). *Educación vial, seguridad vial*. Barcelona: Editorial Davinci, p. 65-91, 2010.

OCIO, E. La educación vial en España: marco histórico legal. In: JIMÉNEZ FERNÁNDEZ, C. (Coord.): *Educación vial, seguridad vial*. Barcelona: Editorial Davinci, p. 143-161, 2010.

PANIAGUA, G. (2009): *Desarrollo psicológico y educación. La familia del niño con necesidades educativas especiales*. Barcelona: Alianza editorial.

ROGOFF, B. (1993). El desarrollo cognitivo a través de la interacción con los adultos y los iguales. A *Aprendices de pensamiento. El desarrollo cognitivo en el contexto social*. (pp.179-266) Barcelona: Paidós.

TONUCCI, F. (2011). "Els únics que poden fer una bona escola són els mestres". *La Revista de Blanquerna*, 2011, núm. 24, p.10-13.

WERLE, F.; SOARES, J. Plano Municipal de Educação y afirmación de principios para la educación local. *Ensayo: aval.pol.públ. Educ.* , Rio de Janeiro, v. 16, n. 61, p. 515-542, 2008.

ZABALZA, M. Á. La educación vial en el marco de una formación por competencias. En JIMÉNEZ FERNÁNDEZ, C. (Coord.). *Educación vial, seguridad vial*. Barcelona: Editorial Davinci, p. 162-184, 2010.

7.2 Llistat de publicacions

GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament d'Educació. (2010). DECRET 1636/2006, de 29 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament d'Educació. (2008). Currículum del segon cicle de l'educació.

LLEI ORGÀNICA 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE), BOE núm.106 4/5/06 (2006).

7.3 Enllaços

Bases teòriques, Guía didáctica de Educación Vial para la Educación Infantil (2010). *Dirección General de tráfico. Ministerio del interior*. Recuperat el dia 2 d'Abril del 2015, disponible en: http://www.dgt.es/PEVI/contenidos/Externos/recursos_didacticos/curriculares/infantil/guia_didactica_cd/index.html

Estudio sobre niños y seguridad realizado en la comunidad de Madrid. (2009). *Instituto de Seguridad Vial, Fundación Mapfre*, P.3. Recuperat el dia 2 d'Abril del 2015, disponible en: http://www.fundacionmapfre.org/fundacion/es_es/images/estudio-ninyos-y-seguridad-vial_tcm164-12413.pdf

Ortiz Hernandez, E. L'autoavaluació a infantil: una pràctica oblidada (2013). *Sportmagister, educación en valores a través del deporte*. Recuperat el dia 8 de juny, disponible en: http://www.sportmagister.com/reportaje.asp?id_rep=8030

Navas Hernández, R.E. & Román, M. Camino escolar paso a paso (2010). *Dirección General de Tráfico. Ministerio del Interior*. Recuperat el dia 6 d'Abril del 2015, Disponible en: <http://aplch.dgt.es/PEVI/contenidos/Externos/recursos/infancia/caminoescolar/caminoescolarPasoPas o.pdf>

Vallecillos Rayo, F.J. Educación vial para todos (2014). *Policia Local de Jaén*. Recuperat el dia 5 d'Abril del 2015 disponible en: <http://es.calameo.com/read/00170232928a2c7473763>

7.4 Audiovisuals

Servei català de Trànsit i Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1990): Ep!Rinringues. [vídeo]. Recuperat el dia 5 de juny del 2015, disponible en: http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=16516

ANNEX

Annex 1

- Objectius i continguts desenvolupats als decrets d'ensenyances prioritàries per al treball de l'Educació Viària.

Annex 2

- Enquesta pares.

Annex 3

- Fitxes de la carpeta viatgera d'Educació Viària.

Annex 4

- Possible resultat en la classificació de senyals segons el seu significat.

Annex 5

- Programa d'Educació Viària curs 2014-2015 per als centres escolars de la policia local de Mataró.

Annex 6

- Programa d'Educació Viària curs 2014-2015 per als centres escolars de la Policia local de Mataró (Ajuntament de Mataró), col·laboració de l'empresa Mataró Bus.

Annex 7

- Exemple d'informació per al butlletí informatiu.

Annex 8

- Exemple full de diari de camp